

Tilapia — cudowna ryba XXI wieku?

Tilapie należą obecnie do ryb o największej dynamice wzrostu produkcji i rosnącym znaczeniu na rynku globalnym. Produkcja tilapii przewyższa wielkością produkcję łososi hodowlanych, a także sumów z rodzaju *Pangasius*.

Tilapia nilowa (*Oreochromis niloticus niloticus*), podobnie jak blisko spokrewniona tilapie: mozambicka (*O. mossambica*) i złota (*O. aureus*), należą do rodziny pielęgnicowatych (*Cichlidae*) w rzędzie ryb okoniokształtnych. Ojczyzną tilapii jest Afryka — pierwotne stanowiska tilapii nilowej to rzeki Izraela: Nil, Jebel Marra, Jez. Czad, rzeki Niger, Volta, Gambia i Senegal. Jest rybą dość łatwo przystosowującą się do warunków środowiskowych. Dzięki akwakulturze obecna jest teraz w wodach tropikalnych na całym świecie.

Tilapie nadal są przedmiotem połowów śródlądowych — ich wielkość rosła nieustannie od lat 50. (około 60-70 tys. ton rocznie) aż po lata 90. (570 tys. ton rocznie). Dopiero w ostatnich latach ekosystemy w których żyje „dzika” tilapia zaczęły sygnalizować wyczerpanie dalszych możliwości wzrostu produkcji. W latach 2000-2003 odławiano rokrocznie ok. 680 tys. ton tilapii. W latach 2004-2005 udało się ponownie zwiększyć jej połowy do 750 tys. ton. Wśród odławianych „dzikich” tilapii dominuje tilapia nilowa, łowiona w wodach śródlądowych Afryki (Uganda, Egipt, Tanzania i Malawi). Około 70 tys. ton innych gatunków ryb pielęgnicowatych odławia się w wodach Meksyku. Także w Azji (Tajlandia, Filipiny, Sri Lanka) ponad 100 tys. ton rocznie dają odłowy nie-hodowlanej tilapii nilowej, mozambickiej i innych gatunków ryb pielęgnicowatych.

Jak pokazuje wykres 1, o ile spada dynamika rybołówstwa tilapii, o tyle dynamiczne od końca lat 70. rośnie jej produkcja w warunkach akwakultury — przy czym ryba ta hodowana jest zarówno w wodzie słodkiej, jak i słonawej. Niekwestionowanym liderem hodowli tilapii jest Azja. Same tylko Chiny zbliżają się do produkcji na poziomie 1 mln ton tilapii rocznie. Ponad 100 tys. ton tilapii rocznie produkuje też Indonezja, Filipiny i Tajlandia. Na kontynencie afrykańskim hodowla tilapii najszybciej rozwija się w Egipcie (217 tys. ton w 2005 r.). Pozytywne efekty dało też rozpoczęcie w latach 90. hodowli tilapii w Brazylii (68 tys. ton w 2005 r.), a także Hondurasie, Kolumbii i Ekwadorze (po ponad 20 tys. ton tilapii rocznie). W Europie eksperymentalnie rozpoczęto hodowlę tilapii (w ośrodkach z og-

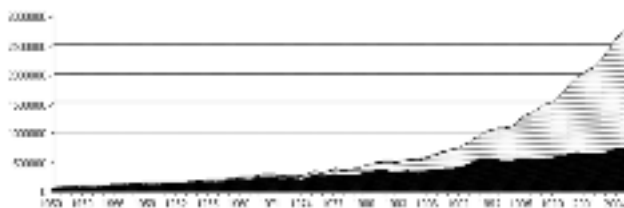
rzewaną wodą) w Holandii, Belgii i Szwajcarii. Roczna produkcja tej ryby w Europie nie przekracza jednak 600 ton.

Coraz więcej krajów na świecie postrzega tilapię, jako „cudowną rybę XXI wieku” widząc w niej źródło zaspokojenia światowego popytu na mięso ryb. Nowym graczem na rynku tilapii mogą stać się już niebawem Indie i Wietnam.

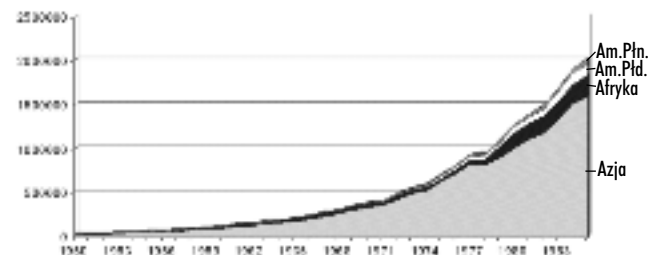
W światowym handlu rybnym charakterystyczne, czerwone filety z tilapii zaczynają odgrywać coraz ważniejszą rolę. Największym importerem tilapii są Stany Zjednoczone, które w roku 2006 sprowadziły 23 tys. ton filetów świeżych z tilapii (głównie Ekwador i Honduras), 74 tys. ton filetów mrożonych (Chiny i Indonezja) oraz 60 tys. ton ryb całych mrożonych (Chiny i Tajwan). Łączna wartość amerykańskiego importu tilapii wyniosła w 2006 roku blisko 0,5 mld dolarów. W Azji wiodącym eksporterem jest Tajwan, który dostarcza najwyższej jakości filety na *sashimi* i *sushi* do Japonii.

Do Europy tilapia trafiała dotychczas głównie z Jamajki (z przeznaczeniem na rynek Wlk. Brytanii). W 2006 r. poziom importu tilapii do Europy wynosił około 10 000 ton, jednak wg informacji „Seafood International” w roku 2007 planowane są znacząco większe dostawy tej ryby na rynek UE. Głównym dostawcą tilapii dla Europy mogą być początkowo kraje Ameryki Łacińskiej i Afryka, choć w skali długoterminowej trudno sobie wyobrazić, by rynkiem tym nie zainteresowały się kraje azjatyckie.

Filety z tilapii są smaczne, podobne do filetów z okonia nilowego. Są zarazem na tyle delikatne, by zostać zaakceptowane na polskim rynku. Najważniejszym problemem jest jednak cena, która kształtuje się obecnie na poziomie 8 dolarów/kg. Wobec taniego importu pangii (poniżej 3 dolarów za 1 kg) na polskim rynku tilapia długo jeszcze pozostanie produktem niszowym.

Wyk. 1. Globalna produkcja tilapii — wg metody produkcji (połowy ryb — kolor czarny; hodowla ryb — obszar kreskowany). Opracowanie własne na podstawie danych FAO

Wyk. 2. Produkcja tilapii z akwakultury. Opracowanie własne na podstawie danych FAO